

Harald Tønseth

Årsrapport 2006
Kontaktutvalget for helse- og
sosialstatistikk

Notater

1 Avtale, mandat, representasjon

Til grunn for Kontaktutvalgets arbeid ligger en avtale om statistikksamarbeid sist revidert i juni 2003. Avtalen ligger som vedlegg til utvalgets årsrapport for 2003.

SSB er sekretariat for utvalget. Arbeids- og inkluderingsdepartementet anser seg fortsatt representert i utvalget ved Sosial- og helsedirektoratet, men ønsker samtidig å opprettholde sin formelle deltagelse med Bente Hagerupsen som kontaktperson. Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) har møtt mer regelmessig i utvalget i 2006, og Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) har møtt f.o.m siste utvalgsmøte i 2006.

Utvalgets representasjon pr. desember 2006 er derved slik:

Helse- og omsorgs- Departementet (HOD)	1
Arbeids- og inkluderings- departementet (AID)	1
Sosial- og helsedirektoratet (SHdir)	2
Helsetilsynet (Htil)	1
Statistisk sentralbyrå(SSB)	2 + sekretær
Kommunenes Sentralforbund (KS)	1 (ikke formell avtalepart)
Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI)	1 (ikke formell avtalepart)
Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)	1 (ikke formell avtalepart)

For å sikre representasjon og kontinuitet er det oppnevnt faste varamenn til utvalgsrepresentantene (FHI og NAV har foreløpig ikke oppnevnt vararepresentanter).

Utvalgets medlemmer pr. desember 2006 er:

HOD: Inger Mette Nilstad

(vara: Jostein Hamberg)

SHdir: Thorstein Ouren og Kirsti Strand

(vara: Jan Oddum og Asbjørn Haugsbø)

Htil: Gunstein Sundene

(vara: Bente Smedbråten)

KS: Kari Rolstad

(vara: Magne Hustad)

FHI: Bjørn Heine Strand

NAV: Tonje Ek Brunvoll

SSB: Elisabetta Vassenden, Elisabeth Nørgaard og Harald Tønseth (sekretær)

(vara: Jorun Ramm og Sandra Lien)

Ut over de faste medlemmene både kan og bør de enkelte parter supplere sin møtedeltakelse avhengig av sakskartet. Utvalget kan også etter behov invitere andre instanser til å delta i utvalgets arbeid.

Første halvår 2007 vil ledelsen av utvalget ligge ved Seksjon for leveårsstatistikk i SSB, andre halvår ved Seksjon for helsestatistikk.

1.1 Viktige tema i utvalgets virksomhet i 2006

1.1.1. Avtalen om statistikksamarbeid

På utvalgsmøtet i desember ga SSB en orientering om den gjeldende avtale om statistikksamarbeid, i lys av at FHI og NAV nå deltar i utvalget. Over tid har kontaktutvalgets fokus skiftet noe, fra i hovedsak å behandle (skjemabaserte) data om tjenester, til økt vekt på felles problemstillinger også vedr. data om helseforhold/ helsetilstand. På denne bakgrunn ble FHI invitert til å delta i utvalget i 2004. Også registerdata trekkes i økende grad inn som bestanddeler av kommunale datasett om tjenester og behov. Med bakgrunn i dette, og også i de nye grenseflatene mellom kommunal sosialtjeneste og den nye arbeids- og velferdsetaten, er i 2006 også NAV blitt invitert til å delta i utvalget.

Samtidig består avtalen om statistikksamarbeid som ramme om kontaktutvalget, en avtale som gir partene i avtalen (AID, HOD, SHdir, Helsetilsynet og SSB) bestemte rettigheter og plikter. (Da KS ble invitert til å delta i 1998, skjedde dette ved at de sluttet seg til avtalen men uten å tre inn som avtalepart). SSB vil, med bakgrunn i endringene i sakssammensetning og representasjon, i 2007 ta initiativ til en diskusjon om evt. behov for å revidere avtalen.

1.1.2. Databehandleravtale mellom HOD og SSB

Etter lengre tids saksforberedelse kom HOD og SSB senhøstes til enighet om en slik avtale, som sikrer SSBs innsamlinger med HODs hjemler. Når det gjelder forholdet mellom databehandleravtalen og Avtalen om statistikksamarbeid, innebærer den førstnevnte en konkretisering av SSBs forhold til HOD.

1.1.3 Personelldata

Som de senere år stod også i 2006 problemstillinger knyttet til overgang fra skjema- til registerbaserte personelldata høyt på utvalgets dagsorden. Hva gjelder kommunene, merket utvalget seg de tekniske vanskene som oppsto forut for KOSTRA-publiseringsen i mars 2006 pga uforutsette endringer i kommunenes lønns- og personalsystemer. Det blir viktig å trekke lærdommer av dette slik at en lignende situasjon ikke oppstår i fremtiden. Når det gjelder den generelle status for overgang fra skjema til register i KOSTRA, synes alle aktører nå å være enige om hvilke vilkår som må være oppfylt før sektorstatistikken kan avvikle tradisjonelle personellskjema.

Når det gjelder tilsvarende overgang for spesialisthelsetjenestene, klargjorde HOD på utvalgsmøtet i mai hvilke sentrale styringsdata som ikke anses dekket av eierstyringsdata, og der SSBs skjema altså er eneste kilde. Senhøstes ble arbeidsgruppen for spesialisthelsetjenesten så enig om å ta sikte på en overgang til registerbaserte personelldata f.o.m statistikkåret 2007. En egen undergruppe skal se på detaljene, og et beslutningsgrunnlag legges frem for arbeidsgruppen i juni.

På grunn av den sentrale stilling personelldata fortsatt har i utvalget, fortetter SSBs Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk rutinemessig å delta i utvalgsmøtene.

1.1.4 Samordning av statistikkbehov

Også i 2006 satte utvalget fokus på problemstillingen manglende samordning mellom utvalgspartene. Dette gjelder også i forholdet til Sintef Helse som er ansvarlige for Samdata-rapportene. Seksjon for helsestatistikk arbeider nå etter oppdrag fra SHDir med å sikre publisert et felles sett regnskapstall (ensartet definert) på lands- og regionsnivå for spesialisthelsetjenestene fra SSB og SHdir/ SINTEF. SHdir og SSB videreutvikler sin samarbeidsavtale for å sikre felles tall for samme begrep. Det vil bli tatt kontakt med alle RHFene for å sikre et forbedret, felles datagrunnlag for SAMDATA og SSB.

Som bidrag til bedre samordning av statistikkbehov ble det også gitt orienteringer fra SHdir og NAV om statistikkarbeidet etter omorganiseringen i de to etatene.

1.1.5 Problemstillinger knyttet til KOSTRA

Også i 2006 fulgte utvalget nøye utviklingen i KOSTRA, især innen personellstatistikk, jfr. punkt 1.1.3. Utvalget ble ved flere anledninger orientert om utviklingen av kvalitetsindikatorer for de enkelte fagområdene, og dette arbeidet synes nå rimelig godt tilpasset de gjeldende politiske målsettingene for sektoren og de kvalitetsbegreper som der allerede er definert. Det er likevel grunn for utvalget til å følge utviklingen videre, jfr. SHdir.s forslag i Samordningsrådet om utvikling av ”sektorindikatorer” på tvers av fagområdene, for eksempel for eldre og for barn og unge.

Utvalgets godkjenning av KOSTRA- arbeidsgrupperapportene ble i likhet med de senere år gjennomført løpende pr. e-post, fordi rapportene foreligger for sent til en tilfredsstillende møtebehandling. Det inkom ingen merknader fra utvalgsmedlemmene til noen av rapportene. Som påpekt i fjorårets rapport, kan dette på en side være naturlig ut fra at de deltagende institusjoner allerede har stilt seg bak rapportutkastene fagområde for fagområde, men kan også antyde at utvalget ikke fyller noen sentral rolle i å ivareta noe "overordnet", tverrfaglig grep om statistikkutviklingen med utgangspunkt i rapportene, slik utvalget gjorde i KOSTRAS innledningsfase. En slik ”tverrgående” rolle kan for eksempel bli viktig når tverrfaglige områder som rusmiddeltiltak (kommunale og statlige) og ikke minst psykisk helsearbeid kommer for fullt inn i statistikken. Det gjelder også generelt for problemstillinger som ligger i skjæringspunktet mellom første- og andrelinjetjenesten (samhandling og pasientstrømmer), slik KS har tatt opp ved flere anledninger, senest på utvalgsmøtet i februar. Det kan derfor fortsatt være grunn for utvalget til å se nærmere på sin rolle forut for behandlingen av KOSTRAS og spesialisttjenestenes skjema grunnlag i 2007.

Til utvalgsmøtet i september hadde SSB distribuert et notat om forutsetningene for en vellykket funksjonsinndeling i KOSTRA, med utgangspunkt i inndelingen ved KOSTRAS oppstart i 1996. Erfaringen viser at best utsikter har de funksjoner som bygger på en innarbeidet og vel utprøvd kategori av tjenester, slik som funksjon 232 Forebygging, skole- og helsestasjonstjeneste. Dersom en funksjon viser seg for unyansert for styringsformål, kan det med fordel vurderes å detaljere de tilhørende personell-/ tjenestedata, uten å endre regnskapsfunksjonen, jfr. funksjon 242 i sosialkontortjenesten. Å håpe at politisk fokus i seg selv er en garanti for at vanskelige registreringer/ fordelinger gjøres rett i kommunene, er derimot et mer usikkert kort, slik som skillet mellom årsverk i pleie- og omsorgstjenester hjemme og i institusjon viser (funksjon 254 og 253). Når det så gjelder funksjoner uten egen tjeneste- eller personellrapportering, kan disse lett bli av mindre styringspolitisk interesse, jfr. avviklingen av funksjon 263 Sosiale boliger. Endelig kan for dårlig ”feltarbeid” i forkant kan lede til helt feilslåtte inndelinger, slik KOSTRAS opprinnelige skille mellom tre boligfunksjoner (262, 263 og 310) er det beste eksempel på. Noe av samme problematikk så man i 1991- regnskapet når to politisk prioriterte områder - psykisk helse og medisinsk rehabilitering – ble skilt ut som egne ”funksjoner”, uten nødvendige definisjoner/ kvalitetssikring.

Utvalget konkluderte med å understreke at endringer i kontoplanen må være basert på realistiske og godt underbygde forventninger til datakvalitet. Samtidig må kontoplanen ha nødvendig fleksibilitet ved større og langsiktige endringer i forvaltningsmessige behov.

1.1.6 Statistisk uavhengighet

Med utgangspunkt i den forestående administrative overføring av Norsk pasientregister (NPR) fra SINTEF til SHdir, ble det på utvalgsmøtet i desember en diskusjon om avveiningen mellom statistisk uavhengighet og politisk styring.

Et notat fra SSB ga eksempler på at data kan ha flere bruksområder enn hva det aktuelle forvaltningsorgan etterspør, noe som kan gjøre datainnsamling, revisjon og statistikkproduksjon for situasjonsbestemt. Man må også sikre samfunnets tillit til at data fungerer uavhengig av skiftende politiske og administrative hensyn. I noen tilfeller kan imidlertid datagrunnlaget være så knyttet opp mot politisk styring at forvaltningen selv kan ønske å ha ansvar for statistikksystemet, slik HOD ser det vedrørende NPR.

Utvalget understreket at en diskusjon om uavhengighet ikke må få preg av noen etats-kamp, men kunne ut i en enighet om hvilke prinsipper som skal gjelde og hvilke hensyn som skal tas, både ved plassering av statistikkansvar og ved den løpende drift av statistikkssystemer etter at slik plassering er skjedd. Det var enighet om at administrative organer med ansvar for statistikk må ha en dialog med alle brukere når det vurderes endringer i datagrunnlag, revisjon og publisering. Utvalget var enig i at Statistikkrådet burde følge opp denne diskusjonen, og SSB vil ta initiativ til dette.

1.2 Møter i 2006

Det ble avholdt fire utvalgsmøter i 2006. Det er fortsatt en målsetting å avholde ca. fire møter i året, og for å sikre dette er det for 2007 avtalt fire konkrete møtedatoer.

2. Arbeidsgruppene

I alt er det fem faste arbeidsgrupper under Kontaktutvalget. Det er arbeidsgruppene for

- sosialkontortjenester
- kommunehelsetjenester
- pleie- og omsorgstjenester
- spesialisttjenester
- tannhelsetjenester

Gruppene (unntatt spesialistgruppen) fungerer også som KOSTRAs/ Samordningsrådets arbeidsgrupper på sine respektive felt. SSB har sekretariat for gruppene, som formelt ledes av ansvarlig fagdepartement. Kontaktutvalget har understreket at gruppene bør holde minst to møter i året, hvorav ett på høsten

3. Vedlegg

Som vedlegg til rapporten følger:

- A. Referat fra utvalgsmøtet 17. februar 2006
- B. Referat fra utvalgsmøtet 12. mai 2006
- C. Referat fra utvalgsmøtet 4. september 2006
- D. Referat fra utvalgsmøtet 1. desember 2006

SaL, 21.02.2006

Til stede:

Jostein Hamberg, Helse- og omsorgsdepartementet
 Kirsti Strand, Sosial- og helsedirektoratet
 Thorstein Ouren, Sosial- og helsedirektoratet
 Even Flaatten, Sosial- og helsedirektoratet
 Gunstein Sundene, Statens helsetilsyn
 Kari Rolstad, Kommunenes sentralforbund
 Elisabeth Nørgaard, Statistisk sentralbyrå
 Elisabetta Vassenden, Statistisk sentralbyrå
 Helge Nome Næsheim, Statistisk sentralbyrå
 Thorleiv Valen, Statistisk sentralbyrå
 Jorun Ramm, Statistisk sentralbyrå
 Sandra Lien (ref), Statistisk sentralbyrå

Referat fra møte i Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk 17. februar 2006

1. Oppfølgingsaker fra forrige møte 1. desember 2005

a) Arbeidet med statistikk for miljørettet helsevern i SHdir, jf. referatets punkt 1a.

Strand opplyste at de har på agendaen for i år å opprette en arbeidsgruppe, og i løpet av semesteret vil det gå ut invitasjon om deltakelse til aktuelle parter.

b) Data om forebyggende kommunale helsetjenester i andre nordiske land, jf. referatets punkt 1b.

SSB avventer til hovedpersonen er tilbake fra permisjon. SHdir tar initiativ til en arbeidsgruppe som skal utrede mulighetene for en nordisk sammenlignbar statistikk i forbindelse med NOMESEKO møtet i juni.

c) Overgang fra skjema- til registerbasert personelldata for spesialisthelsetjenesten, jf. referatets kulepunkt 2 i punkt 2. Hamberg tar saken tilbake til HOD for å få en tilbakemelding til utvalget om hvilke SSB-data som inneholder kjennemerker man ikke kan miste.

d) Utvidelse av datagrunnlaget som beskriver behandlingsaktiviteter i private sykehus, jf. referatets punkt 3. SSB arbeider med en videre utredning av saken.

2. Rapportering av personell for 2005

SSB orienterte om både positive og negativ sider ved rapporteringen av personelldata. Mange kommuner forbedret sine registreringer i enhetsregisteret og trygdeetatens arbeidstakerregister gjennom at flere kommuner i løpet av 2005 har hatt en større opprydding av feil i sine data. Videre har lønns- og personalsystemene blitt mer brukervennlige for elektronisk rapportering, og det er ny motivasjon hos kommunene for å rapportere gjennom økt forståelse av at meldingene til registrene brukes som grunnlag for statistikk. Registeransvarlig (trygdeetaten) har flyttet det operative ansvaret for arbeidstakerregisteret til Hamar fra 1. juli 2005 (Enhet for Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret), og denne enheten har stort fokus på kvalitet.

Det har imidlertid oppstått nye problemer i 2005 med registreringer av personelldata fra kommunene. Dette berører tallene for pleie- og omsorgssektoren som skal publiseres 15. mars. Problemet består i at en rekke arbeidsgivere (i hovedsak kommuner) ikke har fått sendt meldinger til Aa-registeret siden

juni 2005. Årsaken er at to av leverandørene av lønns- og personalsystemer har gjennomført endringer i sine programmer uten å informere RTV. Den nye versjonen av programmene greide ikke å produsere korrekte meldingsfiler og ble derfor stoppet. Det har tatt lenger tid enn forutsatt å få rettet feilene. Kommunene begynner nå å komme i orden, men det er for sent til KOSTRA-publiseringsen i mars med tall for alle kommuner (150-180 kommuner mangler). Kommunene som mangler har hatt mulighet til å levere statusrapporter på disketter. SSB skal forsøke å bruke denne informasjonen, men kvaliteten er ikke kjent. For mange kommuner vil nivå-tallene ha blitt riktigere, men det vil samtidig gi feil i endringstallene. Datagrunnlaget ved mars-publiseringsen er for usikkert til å revidere tall tilbake for de fleste kommunene. Til juni-publiseringsen regner vi med at alle kommuner har kommet i gang med meldingsgangen igjen. Kommuner med større forbedringer vil også da få feil i endringstallene, men vi skal se om vi kan revidere tall tilbake for kommuner med flest opprettinger.

Rolstad stilte spørsmål om de nevnte 150-180 kommunene med usikre data var store kommuner, og om man kjenner til hvor store feilkildene er. Hun påpekte at dette området har en høy politisk profil. Nærheim svarte at disse kommunene i hovedsak er små, men noen større (for eksempel Kristiansand). Kommunene har ikke selv full oversikt over hvor mange årsverk som brukes, og arbeidet med å få gode data er arbeidskrevende. SSB vil vurdere landstallene, og dette vil det jobbes ekstra med. Endringstallene er imidlertid mer usikre, da det er vanskelig å gi gode endringstall basert på estimater vi kan lage i mars.

Flaatten påpekte at både SSB, SHdir og HOD må regnes som "ofrene" i forhold til nevnte problem, og at dette er et vanskelig problem. Løftene i Soria Moria-erklæringen går på å opprette 10 000 nye årsverk i pleie- og omsorgssektoren, men at dette ikke er enkelt siden kommunene er selvstendige. Det er her viktig å kunne følge med om veksten tar den riktige retningen, og da er publiseringen i mars den første mulighet til å se hvordan virkeligheten er.

Næsheim understreket at det vil i forbindelse med mars-publiseringsen bli laget et dokument som beskriver hva som har blitt gjort. Det vil også bli laget alternative beregninger på landstallene. Vassenden etterlyste innspill om hva utvalget kunne bidra med for å få så gode primærdata som mulig. Næsheim sa at det er positivt om brukere av statistikken benytter sine kanaler til å klargjøre at registrene er viktige for god statistikk og at man gjerne tar kontakt med både registeransvarlig RTV og personer i kommunene.

Det ble også opplyst om at helseforetak Midt-Norge har valgt et lønns- og personalsystem som ikke er godkjent av RTV, og at meldingene stoppet opp i mai 2005. Dersom dette ikke løser seg kan det bli nødvendig å forlange rapportering på papir. (Etter møte er det kommet frem at RTV har tatt de inn som en pilot på det nye lønns- og personalsystemet.)

3. Rapport fra arbeidsgruppen for vurdering av registerdata som grunnlag for årsverkstall i KOSTRA - v/Helge Nome Næsheim

For å evaluere SSBs plan om å gå over fra skjema-data til registerdata som grunnlag for årsverkstall, ble det høsten 2004 nedsatt en arbeidsgruppe. Gruppen, bestående av KRd, KS, RTV og SSB, skulle vurdere om målene i planen var nådd. En foreløpig konklusjon er at SSBs system har nådd målsetningen, men man sliter med at de som skal rapportere ikke gjør det på god nok måte. Arbeidsgruppen mener at man likevel fortsatt bør benytte registerdata som hovedmodell som grunnlag for årsverkstall i KOSTRA, men at skjema benyttes for visse funksjoner hvor register ikke kan brukes. I de tilfellene hvor skjema vil være aktuelt, må det vurderes om dette vil gi god nok kvalitet.

Mulige virkemidler for å bedre kvaliteten:

- Dersom AID kan vedta forslaget til reviderte forskrifter, kan disse benyttes overfor arbeidsgivere som er uvillige til å delta. Uten disse har vi få sanksjonsmuligheter. Nye forskrifter vil også klargjøre bedre visse sider ved meldeplikten som er viktig for statistikken.
- RTV bør ha et bedre system for løpende å følge opp kvaliteten på det som rapporteres inn.

- Ved publisering er det behov for bedre å klargjøre hvilke definisjoner som ligger til grunn for beregning av årsverk. Det er vanskelig å se endringstall over tid når ulike definisjoner er tatt i bruk. Rapporten fra arbeidsgruppen vil bli lagt frem for samordningsrådet for KOSTRA.

4. Orientering om innrapporteringen av økonomisk sosialhjelp for 2005

SSB informerte om at innrapporteringen av økonomisk sosialhjelp for 2005 så langt virker å være i rute. Ved årets rapportering er det lagt opp til at kommunene selv må kjøre flere kontroller før levering, med det resultat at SSB ikke lenger må sende ut så mange feillister til kommunene som tidligere.

Noen forsinkelser i rapporteringen har oppstått for visse kommuner. Det skyldes at en av systemleverandørene til kommunene avdekket en feil i sine programmer rett forut for innrapporteringsfristen. Disse kommunene måtte oppgradere sine systemer, og eventuelt rapportere på nytt til SSB.

5. Årsrapport

Kontaktutvalgets årsrapport for 2005 (Notat 2006/20) ble delt ut på møte.

6. Revisjon av avtale mellom SSB og den sentrale helse- og sosialforvaltning om helse- og sosialstatistikk

Dette punktet ble satt på dagsorden etter ønske fra HOD.

Bakgrunnen for saken er at SSB i lang tid har tatt initiativ til en databehandleravtale mellom SSB og HOD for de data SSB samler inn med bruk av HODs hjemmel. SSB har en standardavtale for slikt samarbeid om innsamling, hvor SSB med hjemmel i statistikkloven beholder en kopi av de innsamlede data i etterkant (to-trinns hjemmel), som SSB ønsker å benytte også i de konkrete innsamlinger som faller innenfor den overordnede avtalen. SSB mener at dagens overordnede avtale ikke er tilstrekkelig når SSB går ut på vegne av HOD og henter inn data.

Kjernen i databehandleravtalen er å avklare de formelle forhold knyttet til at SSB opererer på vegne av en annen offentlig enhet ved innsamling av data, herunder hjemmelsbruk og hvordan SSB skal håndtere de innsamlede data på dennes vegne. Dersom bare SSBs hjemmel tas i bruk ved innsamling kan ikke andre enheter motta disse dataene på detaljert nivå.

HOD ser ikke behovet for en egen avtale, og mener det er tilstrekkelig å revidere den overordnede avtalen og benytte vedleggene til databehandleravtalen som del av den overordnede avtalen. HOD fremmet derfor forslag om å justere teksten i den overordnede avtalen.

Forslag til ny tekst ble ikke realitetsbehandlet. SSB og HOD er enig om å følge opp saken seg imellom.

7 Eventuelt

Rolstad orienterte om en kartleggingsgruppe, ledet av HOD, nedsatt høsten 2005. Arbeidsgruppen har levert en rapport med fokus på bevegelser mellom første og andrelinjetjenesten i helsesektoren. Dette er en oppfølging av Wisløff-utvalget (NOU 2005:3). Gruppen påpeker at de ikke har datagrunnlag som gir tilstrekkelig dokumentasjon av de endringer som finner sted. Det ble stilt spørsmål på møte om det er mulig å bruke eksisterende tallmaterialer på en annen måte, nye virkninger og sammensetninger, alternativt om det finnes ukjente/uprøvde datamaterialer. Ouren påpekte at IPLOS-registeret kanskje kan bidra med noe nytt.

Nørgaard orienterte om at arbeidsgruppene i KOSTRA skal arbeide med å utvikle kvalitetsindikatorer innenfor de enkelte områder. Det er satt ned en sentral arbeidsgruppe som ser på rammeverk for utvikling av kvalitetsindikatorer og som også vil vurdere publiseringsmåter.

Rolstad orienterte om en undersøkelse som skal gjennomføres knyttet til forbrukerprofiler i pleie- og omsorgssektoren. SHdir synes dette er interessant, og vil ta nærmere kontakt med KS.

SaL, 22.05.2006

Til stede:

Jostein Hamberg, Helse- og omsorgsdepartementet

Kirsti Strand, Sosial- og helsedirektoratet

Thorstein Ouren, Sosial- og helsedirektoratet

Gunstein Sundene, Statens helsetilsyn

Jørgen Meisfjord, Folkehelseinstituttet

Elisabeth Nørsgaard, Statistisk sentralbyrå

Helge Nome Næsheim, Statistisk sentralbyrå

Jorun Ramm, Statistisk sentralbyrå

Gunn Næringsrud, Statistisk sentralbyrå

Dag Ragnvald Abrahamsen, Statistisk sentralbyrå

Sandra Lien (ref), Statistisk sentralbyrå

Referat fra møte i Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk 12. mai 2006

1. Oppfølgingsaker fra forrige møte 17. februar 2006

a) Overgang fra skjema- til registerbasert personelldata for spesialisthelsetjenesten, jf. referatets punkt

1c. Hamberg presenterte følgende oversikt med statistikk som HOD har behov for:

- Antall årsverk fordelt på personellgrupper (leger, sykepleiere, hjelpepleiere/barnepleiere, annet behandlingspersonell, annet pasientrettet arbeid, administrasjons- og kontorpersonell, service- og driftspersonell).
- Årsverk på regionalt nivå. HF-nivå og institusjonsnivå.
- Forutsetter at det skilles mellom somatikk, VOP, BUP, rus og avtalespesialister.
- Skille mellom personell i poliklinisk virksomhet og dagavdeling/døgnavdeling innenfor psykisk helsevern.

Det er en forutsetning at et eventuelt brudd som oppstår på grunn av overgang fra skjema til register kan forklares.

Næsheim mente at dette må gjennomgås nærmere på arbeidsgruppemøte for spesialhelsetjenesten i juni, men påpekte at det ikke finnes informasjon om avtalespesialister. Det finnes registerinformasjon om alle spesialister som er selvstendig næringsdrivende, men ikke hvem helseforetakene har avtale med.

Ouren opplyste at det nye registeret RESH (Register over Enheter i Spesialisthelsetjenesten) trolig kan bidra med informasjon.

b) Arbeidet med statistikk for miljørettet helsevern i SHdir, jf. referatets punkt 1a.

Strand opplyste at SHdir har prioritert andre oppgaver. De er blant annet i slutfasen av en omorganisering, og i den forbindelse må det avklares hvor ansvaret for nevnte arbeid skal ligge. Det tas sikte på at invitasjon om deltakelse i arbeidsgruppen sendes ut tidlig på høsten.

Informasjon om omorganiseringen i SHdir settes opp som punkt på dagsorden i en av kontaktutvalgets neste møter.

2. KOSTRA publiseringer 15. juni

Kommunale helse- og omsorgstjenester

Det har blitt vurdert om det er nødvendig å splitte årsverk for pleie- og omsorgstjenester mellom hjemmetjenester og institusjon. KRD og HOD har samtykket i at det ikke er nødvendig å splitte årsverkene, når en slik fordeling for mange kommuner likevel ikke er tilfelle.

Årsverksfordelingen må ses i sammenheng med utgifter. Er det rett å splitte årsverkene her?

Ouren nevnte at arbeidsgruppen for IPLOS har kommet med en foreløpig anbefaling om å opprettholde splittelsen av årsverkene, fordi dette gir et bedre sett av nøkkeltall i forhold til IPLOS. Det er videre nødvendig å koordinere endringer i KOSTRA i forhold til arbeidsgruppen for IPLOS. Det bør ikke konkluderes før arbeidet med IPLOS er ferdig.

Sundene fikk positivt svar på om IPLOS inneholder *søkere* av helse- og omsorgstjenester. Han understreket viktigheten av å ha statistikk om ulik bruk av slike tjenester. Samtidig er det viktig å vite hva vi måler.

Det er for første gang innhentet informasjon som skiller mellom institusjoner og boliger med heldøgnsbemanning. Tallmaterialet ser relativt greit ut, og bør trolig publiseres.

Nytt i år er samarbeidet mellom SHdir og fylkesmennene om langtidsbeboere på institusjon. Målet med samarbeidet er å samkjøre tall fra SSB og fylkesmennene. Antall yngre langtidsbeboere går ned. Tallene viser dessuten at mange av institusjonsbeboerne bor på spesialinstitusjoner som ikke kan regnes som aldershjem.

Kvalitetsindikatorer på pleie- og omsorgsfeltet

Det arbeides fortsatt med å lage flere kvalitetsindikatorer på pleie- og omsorgsfeltet. SHdir/KS/SSB er blant annet bedt av HOD om å lage indikatorer knyttet til legetjenester på sykehjem, og vi vil foreslå avtalte legetimer per uke per beboer. Det er vurdert, men foreløpig ikke planlagt å se antall legetimer i forhold til *type* plasser.

Innenfor kommunehelsetjenesten arbeider ASSS med disse indikatorene. ASSS er et nettverk bestående av de 10 største kommunene i landet. ASSS er også aktive for å lage indikatorer i forbindelse med helsestasjoner/skolehelsetjeneste.

Det vurderes også å bruke noen av RTVs registre i større grad i KOSTRA:

- Fastlegeregisteret kan blant annet gi opplysninger om:

- Ledig kapasitet hos fastlegene
- Gjennomsnittlig listelengde
- Andel kvinnelige leger

- RTV jobber med en ny oppgjørsdatabase hvor alle refusjoner inngår.

Ouren stilte spørsmål om hvorfor ikke RTV deltar i kontaktutvalget og i aktuelle KOSTRA arbeidsgrupper. RTV er eiere av mange sentrale registre som er og vil bli interessante i forbindelse med helse- og sosialstatistikk.

IPLOS blir sannsynligvis eneste rapporteringsløsning for pleie- og omsorgsmottakere i 2007. Dermed er det svært sårbar om noe skal feile. KOSTRA IT jobber imidlertid med online-rapportering for alle KOSTRA-skjemaene. Dette muliggjør vesentlig enklere skjemaendringer enn nåværende rapportering. Det gjør at man har en alternativ løsning dersom IPLOS skulle feile.

Økonomisk sosialhjelp:

I forbindelse med juni-publiseringen ser det ut til at SSB for første gang kan publisere endelige tall for årsverk i sosialtjenesten og stønadssatser. Det vil også bli publisert endelige tall over stønadsmottakere for de aller fleste kommuner, foruten noen som det fremdeles mangler innrapportering fra (på møtetidspunktet gjaldt dette 6 kommuner).

Noen problemer knyttet til innrapporteringen ble nevnt:

Det oppleves i noen tilfeller at kommunene har manglende forståelse av på hvilken form innrapporteringen skal skje, noe som kan medføre at innrapporteringen blir avvist i mottaket. Det kommer også tilbakemelding om at flere kommuner synes utgiftene med å oppgradere systemet er for store, eller at kommunene mangler den nødvendige IT-kompetansen.

SSB kan bli tydeligere på hvor nødvendig informasjon finnes, men noe av problemet er at brev og annen informasjon som sendes ut ikke alltid blir levert til rette vedkommende i kommunene. I et forsøk på å forenkle den tekniske løsningen ved innrapporteringen vil det fra 1. januar 2007 bli mulig å hente inn ikke-sensitive data gjennom en online-løsning. Dette vil være aktuelt for skjemaene for årsverk i sosialtjenesten og for stønadssatsene. På sikt skal det også utarbeides en tilsvarende løsning for sensitive-/individdata, slik at skjemaet for sosialhjelpsmottakere også kan leveres online.

Det jobbes også på dette feltet med kvalitetsindikatorer.

3. Andre publiseringer

Pasientstatistikken (årsverk og polikliniske konsultasjoner) ble publisert 20. april med endelige tall.

Kommende publiseringer utenom KOSTRA:

Registerbasert personellstatistikk publiseres 19. juni.

Helsedata i tilknytning til levekårsundersøkelsen publiseres 19. juni, denne gangen er barn og unge igjen med i utvalget.

Det har blitt publisert ulike regnskapstall fra SSB og SINTEF for spesialisthelsetjenesten. I den forbindelse vil Ouren berømme SSBs arbeid med å forklare avvikene i regnskapstallene. Rapporten ligger nå hos SHdir, og de vil ta saken videre med SINTEF.

4. Nytt om personell

Næsheim informerte om at det for første gang (12. mai) ble publisert endret AKU-statistikk for 1. kvartal. Endringene har medført at tallene for sysselsetting og arbeidsledighet har blitt mer sammenlignbare med tall fra land i EU, og endringene gir et skifte i nivå-tallene. Statistikken viser en sterk vekst i sysselsettingen innen helse- og sosialtjenester. Veksten skyldes i stor grad bruk av vikarer.

På forrige møte i kontaktutvalget ble det informerte om stoppen i meldingstilgangen i forbindelse med rapporteringen av personelldata. Meldingsgangen har nå kommet i orden, og i juni-uttaket kom nesten alle kommuner med (8-10 kommuner er ikke helt oppdatert). Tallene er med andre ord produsert etter planlagt opplegg. Selv om flere kommuner forbedret sine registreringer gjennom en større opprydding i første halvår av 2005, har det skjedd liten forbedring etter at problemene med meldingsgangen oppsto. Noen kommuner har for eksempel svake tall på helseinstitusjonene. Det er blant annet et problem at kommunene ikke tenker over at omorganiseringer av tjenester skaper problemer i forbindelse med rapporteringen til SSB.

Det er videre vedtatt et prosjekt om psykisk helsearbeid i kommunene, og arbeidet vil starte opp til høsten. Enkle utkjøringer over personell i utvalgte personellgrupper og næringer med videreutdanning/spesialisering innen psykisk helsearbeid er allerede levert til SHdir. Oversikten ble gitt for hele landet etter sektor. For kommunal sektor ble det også levert tatt for hver kommune gruppert etter pleie- og omsorg, skole- og helsestasjonstjenester, andre helsetjenester, andre sosialtjenester, PP-tjenester og offentlig administrasjon.

5. Eventuelt

Ouren informerte om endring i publiseringsløsning for Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialtjenesten i kommunene (Hjulet). Tidligere har Hjulet blitt publisert som fylkesvise hefter på høsten, men fra og med i år går man over til en elektronisk publisering. SHdir tar i bruk

statistikkverktøyet NESSTAR som også blir brukt av NSD. En slik publisering vil gi kommunene flere muligheter til å bruke tallene, og på sikt skal også tidsdimensjonen bygges ut. Det blir nødvendig at direktoratet og SSB diskuterer prosessen frem mot publisering.

Meisfjord stilte spørsmålet om det er tilstrekkelig å bare ha en elektronisk publisering av Hjulet, vil det da bli tilgjengelig for alle?

SHdir menet at med en så klar målgruppe som det Hjulet har, vil en overgang fra papirbasert til elektroisk publisering ikke skape problemer. Dette er en mye brukt arbeidsform for kommunene, blant annet i forbindelse med KOSTRA. Strand påpekte at innholdet i publiseringen ikke er endret (resultatene kan printes ut), og følgelig har ikke kommunene blitt trukket inn i diskusjonen omkring denne publiseringsendringen. Ved endringer i fremtiden vil imidlertid kommunene bli involvert.

Som en forlengelse av diskusjonen stilte Sundene spørsmål om forholdet mellom tall i Hjulet og KOSTRA (alternativt Dagens statistikk) er samordnet. Han understreket viktigheten av metadata som viser hva som ligger til grunn for de ulike kildene, og som videre kan bidra til å forklare avvik mellom tall som publiseres gjennom ulike kilder.

Nørgaard informerte kort om det pågående arbeidet med å lage kvalitetsindikatorer i KOSTRA.

- Arbeidsgruppene for KOSTRA er bedt om å vurdere å legge fram forslag til kvalitetsindikatorer (objektive og målbare), og eventuelt en framdriftsplan for videre utvikling.
- Samordningsrådet i august: ”Videre arbeid med kvalitetsindikatorer støttes ved at en arbeidsgruppe bestående av SSB, KRD og KS ser på rammeverk for publisering og at det tas initiativ til felles seminar.”
- Slik ble det enda en arbeidsgruppe i KOSTRA: "*Arbeidsgruppe for rammeverk for kvalitetsindikatorer i KOSTRA*" Arbeidsgruppen skal:
 - Foreslå et rammeverk for kvalitet og utvikling av kvalitetsindikatorer i KOSTRA
 - Gi forslag til mandat og retningslinjer for arbeidet med kvalitetsindikatorer i KOSTRAs arbeidsgrupper, med sikte på å kvalitetssikre og harmonisere indikatorene
 - Foreslå hvordan kvalitetsindikatorer kan publiseres
 - Ta initiativ til et seminar (seminar 16/1/06)

To nye SSB-rapporter ble nevnt:

- Rapport 2006/13. *Langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp*. Av Grete Dahl, Anette Walstad Enes, Tor Jørgensen og Cassie Trewin.
- Rapport 2006/18. *Inntektsforholdene til grupper med nedsatt funksjonsevne - inntektsregnskap for personer*. Av Jorun Ramm.

Sundene stilte spørsmål om det har skjedd noe i saken angående revisjon av avtale mellom SSB og den sentrale helse- og sosialforvaltning om helse- og sosialstatistikk, jf. punkt 6 i referat fra forrige møte. Hamberg sa at lite konkret har skjedd, men at det jobbes med dette i HOD.

Neste møte i kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk er 4. september 2006.

hat, 25.09.2006

Til stede:

Jostein Hamberg, Helse- og omsorgsdepartementet

Bjørn Heine Strand, Folkehelseinstituttet

Thorstein Ouren, Sosial- og helsedirektoratet

Kirsti Strand, Sosial- og helsedirektoratet

Even Flaatten, Sosial- og helsedirektoratet

Gunstein Sundene, Statens helsetilsyn

Kari Rolstad, Kommunenes Sentralforbund

Elisabetta Vassenden, SSB

Elisabeth Nørgaard, SSB

Jorun Ramm, SSB

Gunn Næringsrud, SSB

Hanne C. Hougen, SSB

Sandra Lien, SSB

Harald Tønseth, SSB (ref.)

REFERAT FRA MØTE I KONTAKTUTVALGET FOR HELSE- OG SOSIALSTATISTIKK 4. SEPTEMBER 2006

Referat fra forrige møte 12. mai var tidligere sendt ut og godkjent.

Sak 1. 10 år med KOSTRAs funksjonskontoplan – et harmonisk eller brysomt samliv med fagstatistikken?

SSB hadde distribuert et notat om den funksjonsinndeling som ble valgt for helse- og sosialstatistikken ved KOSTRAs oppstart i 1996. Denne inndelingen bygget på erfaringene med forrige kontoplan fra 1991, og notatet ga en vurdering av hvorvidt de enkelte funksjonene fra 1996 hadde svart til forventningene. Det ble også vist hvordan funksjonene over tid var blitt justert av hensyn til datakvalitet eller skiftende politiske målsettinger for sektoren.

Når det gjelder hva som kjennetegner de ”vellykkede” funksjonene fra 1996 i forhold til dem som ikke har fungert etter forutsetningene og evt. helt har blitt avvirket, pekte Tønseth på følgende forhold (her nevnt etter synkende utsikt til suksess):

a) Størst utsikt til suksess har en funksjon som bygger på en innarbeidet og vel utprøvd kategori av tjenester, den kommer til ”dekket bord”. Et godt eksempel her er funksjon 232 Forebygging, skole- og helsestasjonstjeneste. Dette var riktignok ikke var noen egen funksjon i 1991-regnskapet, men til gjengjeld lenge før KOSTRA en egen kategori i personellstatistikken, og alle vesentlige avgrensings- og definisjonsspørsmål var løst i den forbindelse. Den nye funksjon 232 kom derfor i 1996 nettopp til ”dekket bord”, og har (som ventet) vært uproblematisk å registrere og fortolke siden.

b) Dersom en funksjon viser seg for uensartet for helse- og sosialsektorens egne styringsformål, kan man med fordel vurdere å endre tjenesterapporteringen på funksjonen, mens selve funksjonen ligger fast. For det første skyldes dette at det er mer kostnadskrevende å endre kontoplanen. For det andre vil det vesentligste for fagstatistikken ofte være at tjeneste-/ personelldata er ”rett inndelt”, mens det er mer underordnet om også regnskapsfunksjonen ”påtvinges” den samme inndeling.

Eksempel: For sosialkontortjenesten ble i 2003 innført en særskilt ”funksjon 242a” i personellrapporteringen, for å få mer nøyaktig rapportering på sosialkontorets kjernevirksomhet, uten at man av den grunn fant å måtte endre også regnskapsfunksjonen 242.

c) En funksjon kan være resultat av et styringsmessig nødvendig grep, der datakvaliteten innledningsvis kan være usikker men hvor man må forvente at politisk ”press” lar kommunenes registreringer gå seg til etter hvert. Det beste eksempel her er skillet mellom pleie- og omsorgstjenester hjemme og i institusjon (funksjon 253 og 254). Skillet har vært klart tyngre å få praktisert enn man forutsatte i 1996, men beslutningen den gang var antagelig likevel helt korrekt. Det at man har utelatt å fastlegge en metode for å foreta fordelingen (i kommunen/ sentralt) er derimot det springende punkt.

d) Funksjoner uten tjeneste- eller personellrapportering kan lett ”erodere”. Funksjon 263 Sosiale boliger mistet i løpet av få år alle slike støttedata pga datakvaliteten, og ble derfor også selv av mindre styringspolitisk interesse.

e) Et politisk prioritert område kan bli tildelt en egen funksjon, men uten at dette følges opp med klare definisjoner/ kvalitetssikring. I 1991-regnskapet var både psykisk helse og medisinsk rehabilitering egne ”funksjoner” – slik det også i KOSTRAs tid har vært vurdert - men i stor grad ”sovende”, fordi data ble oppfattet som for upålitelige.

f) For dårlig ”feltarbeid” i forkant kan lede til helt feilslåtte funksjonsinndelinger. Skillet mellom de tre boligfunksjonene 262, 263 og 310 kollapset især pga manglende kunnskap sentralt om hvor fleksibelt de ulike boligene ble disponert i kommunene.

Notatet ble positivt mottatt, og flere mente at det er nyttig å ”stoppe opp” og se seg tilbake for å dra nytte av erfaringene som er gjort når fremtidige endringer drøftes. I diskusjonen pekte Ouren på at funksjonene må utvikle seg i tråd med tjenesterapporteringen, slik at teller og nevner stemmer overens. Endret lovverk må få betydning for inndelingen (psykisk helse, IPLOS, rus). Nørgaard pekte på at det ulike ”eierskap” til data om henholdsvis tjenester og regnskap alltid er en utfordring. Hun pekte ellers på at NAV-reformen kan bli en utfordring for sosialkontortjenestens funksjoner. Flaatten pekte på det riktige i at fleksible tjenestedata i en del tilfeller ”avlaster” funksjonskontoplanen fra uønskede, hyppige endringer.

Sak 2. Omorganiseringen i Sosial- og helsedirektoratet: Konsekvenser for statistikk og statistikkutvikling

Ouren orienterte. SHdirs fokus på statistikkarbeid er økt etter opprettelsen av den nye statistikkavdelingen 1. juli. En del statistikkrelatert virksomhet vil fortsatt være plassert andre steder i organisasjonen, slik som Norsk pasientregister (NPR) (fra 1/1-07) og arbeidet med kodeverk og klassifikasjoner. Den nye avdelingen legger økt vekt på nettpublisering.

Rolstad spurte om det ikke var en fare for statistikkens uavhengighet at NPR nå legges til direktoratet. Ouren pekte her på sammenhengen med SHdirs ansvar for innsatsstyrt finansiering. Det var enighet om at Kontaktutvalget setter uavhengighetsproblematikken på dagsorden på neste møte. HOD, SHdir og SSB gir hvert sitt skriftlige innspill hvor de drøfter evt. konsekvenser av situasjoner der forvaltningen både er ”interessent” og statistikkfører, som for eksempel blir tilfelle med NPR.

Sak 3. ”Kommunehelseprofiler” – dets plass og berettigelse i statistikkbildet

Ouren orienterte. Den nye publiseringen fokuserer på folkehelse som kommunalt anliggende. Første versjon ble sluppet 28. august og vil bli supplert med en del nye data utover høsten. Pga datasituasjonen mht risikofaktorer og især helsetilstand er andelen data om årsverk og tjenester i kommunehelseprofilen foreløpig noe for høy. Forholdet til tilgrensende publikasjoner som Styrings- og informasjonshjulet vil bli nærmere utredet. Prosjektperioden varer ut 2008, og SHdir

tar deretter sikte på ordinær drift av nettstedet. Bjørn Heine Strand pekte på reseptregisteret som en aktuell kilde for nye data, og Ramm minnet om at en del utvalgsdata (slik som data om helsetilstanden i ulike sosialgrupper) også har relevans anvendt på kommunalt nivå.

Sak 4. Status for overgang fra skjema til registerbasert personellrapportering for spesialisttjenestene

Hougen orienterte. Arbeidsgruppen i spesialisthelsetjenesten vedtok i fjor slik overgang, dersom hensynet til Opptappingsplanen for psykisk helse tillot det. På kontaktutvalgsmøtet 1. desember 2005 ble HOD bedt om å redegjøre for hvilke av dagens skjemadata som er "umistelige" ved overgang til register, og på møtet 12. mai leverte HOD en slik oversikt. Hougen redegjorde for at saken igjen var tatt opp på arbeidsgruppemøte 6. juni og at konklusjonen ble at det fortsatt er uklart hva som er statlige myndigheters behov for styringsinformasjon. Videre ble det vedtatt at SHdir og HOD så fort som mulig og i god tid før neste møte skulle klargjøre hva som er statlige myndigheters behov for styringsinformasjon. Mens SSB skulle legge frem sammenligninger av registerdata og skjemadata for 2005, samt utrede forhold knyttet til utlevering og publisering av SAMDATA ved overgangen til registerbasert personellstatistikk. Hougen orienterte videre om at SSB ikke hadde mottatt noen videre utredning om styringsbehov fra SHdir og HOD. Slik saken står i dag vil derfor SSB foreslå at man tar sikte på å få til en overgang til register fra og med regnskapsåret 2007. For å nå en slik målsetting må man få i stand et tettere samarbeid mellom SHdir/ HOD og SSB, og jobbe videre med:

- Avklaring av statlige myndigheters behov for styringsdata/ mulighet for 'reproduksjon' av data ved overgang til register
- Dokumentasjon av forskjeller skjema og register
- Utlevering og publisering
- Muligheter for ny statistikk
- Muligheter for nye styringsdata
- Utrede om ev. supplerende opplysninger hentes via skjema

Rolstad minnet om at lovpålegg mht legefordeling må kunne følges også i en registerløsning.

Sak 5. Orientering fra møtet i Samordningsrådet for KOSTRA 24. august

Ramm orienterte. Rådet var tilfreds med SSBs håndtering av overgang til registerbasert rapportering. Det var ingen merknader til de foreslåtte KOSTRA-skjema på Kontaktutvalgets område, mens begrepet "universell utforming" ble påstått å være ukjent i kommunene. Mht hjemmelen for innsamling av tjenestedata vil KRD se på hvordan denne kan bli tydeligere.

Vedr. kvalitetsindikatorer vil den overordnede "rammeverksgruppen" arbeide videre med å tydeliggjøre begrepet. Nørgaard sa at alle arbeidsgruppene har fått tilbud om direkte bistand (såkalt "los") fra denne gruppen. SHdir hadde på rådsmøtet vist til behov for enkelte "sektorindikatorer" på tvers av fagområdene, f.eks. for eldre og for barn og unge. Når det gjelder evt. brukerundersøkelser som indikator, mente KRD at et ja/ nei-spørsmål blir for enkelt.

Til SSBs redegjørelse for IPLOS ble det i rådsmøtet påpekt at alle administrative verktøy (som IPLOs og NPR) gir visse skjevheter når de anvendes for statistikk. Videre ble det påpekt at forholdet mellom KOSTRA og StatRes skal kommuniseres bedre.

Sak 6. Introduksjonsstøtte som feilkilde i sosialhjelpstallene: Status for årgangene 2003, 2004 og 2005

Lien orienterte. Introduksjonsstønad ble innført midt i 2003 og ble obligatorisk fom 1/9-04, da med et eget skjema. Særlig det å skille selve utbetalingene av introduksjonsstøtte fra ordinær sosialhjelp var vanskelig for de to årene. Å finne gode løsninger i ettertid for å gjøre årgangene sammenlignbare er også vanskelig, og det vil ikke bli gjort forsøk på å gi justerte tall. SSB-rapp.

2006/24 (jf sak 7 nedenfor) gir imidlertid en del holdepunkter for å trekke et skille mellom de to ytelsene. Fra og med 2005 publiseres sosialhjelp og introduksjonsstønad som to separate statistikker. Nørgaard nevnte ellers at endelige tall for sosialstatistikken i år var klare tidligere enn noen gang før, og at målsettingen for neste år er å nærme seg KOSTRA-publiseringen 15. juni.

**Sak 7. Ny SSB-rapport om innvandrere med uførepensjon og sosialhjelp/
introduksjonsstønad**

Lien orienterte kort om SSB-rapp. 2006/24, jf sak 6 over.

Eventuelt

Hamberg orienterte kort om kontaktene med SSB for å justere den overordnede avtalen om statistiksamarbeid mellom helseforvaltningen og SSB, jfr kontaktutvalgsmøtet 17. februar. Dette som alternativ til å opprette en databehandleravtale, slik SSB har ønsket. Det er avtalt et møte om saken mellom HOD og SSB i september.

Vassenden orienterte om SSBs arbeid med en publikasjon om historisk helsestatistikk. Publikasjonen vil bygge på og vise statistikk for endringer over tid, og også ha innslag av forklaring/ analyse. Det ble nylig avholdt et møte med FHI, SHdir og NAV om prosjektet, der disse ble invitert til å bidra. Rolstad etterlyste det nordiske perspektivet i publikasjonen.

Sundene spurte om de nyeste tilløpene til uro rundt IPLOS betyr noen "time-out" i prosjektet. Ouren svarte nei, og viste til at uroen er begrenset til at to brukerorganisasjoner har reagert negativt samt at det er avdekket saksbehandlingsproblemer i noen kommuner. Ut over dette går prosjektet som normalt.

Neste utvalgsmøte er fredag 1. desember kl. 10-12. Til dette møtet forbereder HOD, SHdir og SSB en sak om statistisk uavhengighet, jf sak 2 over. SSB vil også orientere nærmere om publikasjonen Historisk helsestatistikk.

hat, 21.12.2006

Til stede:

Jostein Hamberg, HOD
Thorstein Ouren, SHdir
Kirsti Strand, SHdir
Even Flaatten, SHdir (sak 1-3)
Tonje Ek Brunvoll, NAV
Bjørn Heine Strand, FHI
Magne Hustad, KS
Gunstein Sundene, Helsetilsynet
Elisabeth Nørgaard, SSB
Sandra Lien, SSB
Tonje Køber, SSB
Marit Getz Wold, SSB
Elisabetta Vassenden, SSB
Jorun Ramm, SSB
Harald Tønseth, SSB (ref.)

Referat fra møte i Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk 1. desember 2006

1. Referat fra forrige møte

Referat fra møtet 4. september var tidligere sendt ut og godkjent, men SSB benyttet anledningen til å gjøre rede for den siste utviklingen i to saker som da var oppe:

a) Personelldata fra register (spesialisthelsetjenesten). Getz Wold orienterte om at arbeidsgruppen tar sikte på en overgang til registerbaserte personelldata f.o.m statistikkåret 2007. En egen undergruppe, bestående av SINTEF, SHdir, SSB og senere RHF/HF skal se på detaljene. Dette arbeidet innledes allerede nå med et oppstartsnotat, første møte blir medio januar. Et beslutningsgrunnlag legges frem for arbeidsgruppen for spesialisthelsetjenesten i juni.

b) Databehandleravtale mellom SSB og HOD. Getz Wold orienterte. HOD og SSB er kommet til enighet om en avtale, som nå ligger i HOD til undertegning. Avtalen sikrer SSBs innsamlinger med HODs hjemler. Når det gjelder forholdet mellom databehandleravtalen og Avtalen om statistiksamarbeid, innebærer den førstnevnte en konkretisering av forholdet til HOD. Kopi av databehandleravtalen sendes Kontaktutvalgets medlemmer.

2. Kort orientering om kontaktutvalget og den gjeldende avtale om statistiksamarbeid, i lys av at FHI og NAV nå deltar i utvalget

Tønseth orienterte kort om hvordan avtalen først kom i stand i 1994 og om revisjonene i 1998 og 2002. Over tid har kontaktutvalgets fokus skiftet noe fra i hovedsak å behandle (skjemabaserte) data om tjenester, til økt vekt på felles problemstillinger også vedr. data om helseforhold/ helsetilstand. Dette bl.a. ut fra økt fokus på nødvendig sammenheng mellom data om tjenester og behov, og med dette utgangspunkt ble FHI i 2004 invitert til å delta i utvalget.

Når det gjelder registerdata, faller dette iflg. avtalens punkt 5.3 som hovedregel utenfor avtalen. Når det derimot gjelder personelldata fra register er dette derimot uttrykkelig inkludert, og annen registerproblematikk kan også ved behov tas opp. Siden avtalen først kom i stand er registerdata i økende grad blitt trukket inn som ”bestanddeler” av kommunale datasett om tjenester og behov. Eksempler på dette er ikke bare personelldata men også for eksempel data om vaksinasjoner, fastlegeregisteret, ulike trygderegistre og NPR. Med bakgrunn i det økte fokus på registerproblematikk, og også i de nye grenseflatene mellom kommunal sosialtjeneste og den nye arbeids- og velferdsetaten, er i 2006 også NAV blitt invitert til å delta i utvalget.

Samtidig består avtalen om statistiksamarbeid som ramme om kontaktutvalget, en avtale som gir partene i avtalen (AID, HOD, SHdir, Helsetilsynet og SSB) bestemte rettigheter og plikter. (DA KS ble invitert til å delta i 1998, skjedde dette ved at de sluttet seg til avtalen men uten å tre inn som avtalepart). SSB vil, med bakgrunn i endringene i sakssammensetning og representasjon, i 2007 ta initiativ til en diskusjon om evt. behov for å revidere avtalen.

3. Orientering om statistikkkontoret i NAV, status pr. i dag og veien videre

Tonje Ek Brunvoll orienterte. NAV har organisert en statistikk- og utredningsavdeling med 40 ansatte, hvorav 30 på statistikkkontoret. Utredningskontoret tar større oppdrag, ellers intet klart skille mellom de to enhetene. Statistikkkontoret har etablert et datavarehus med en legeoppgjørsdatabase som pilot (basert på legeregningkortene), denne vil pga diagnoser kun bli publisert på fylkesnivå. Forløpsdata vil ligge inne. Et prosjekt for legers sykmeldingspraksis, basert på fastlege- og sykefraværsregisteret, planlegges å være tilgjengelig fra mai 2007, i første omgang internt, for senere publisering på nettet.

Datavarehuset vil ellers, ved siden av data for sektorene arbeid og trygd, også romme en kategori sosialstatistikk som, i det minste i første omgang, må begrenses til aggregerte data da man p.t. ikke har lovgrunnlag for å inkludere sosialhjelpsdata på individnivå. A/A-registeret kan også komme til å bli lagt inn i datavarehuset senere.

Flere pekte på at de to nevnte helseprosjektene var spennende og burde være åpne for innspill også fra brukere utenfor NAV. Brunvoll pekte imidlertid på at NAVs prioritering av helserelevante prosjekter fremover er usikker, da alle helserefusjoner skal over til SHdir fra 2009.

4. Styringsbehov og statistisk uavhengighet

Bakgrunnen for denne saken var at KS på forrige møte tok opp NPRs forestående administrative overføring fra SINTEF til SHdir. Utvalget hadde deretter bestemt at HOD, SHdir og SSB forberedte en diskusjon om statistisk uavhengighet til neste utvalgsmøte.

SSB hadde sendt ut et notat til saken. HOD og SHdir hadde ikke levert noe skriftlig bidrag, men Hamberg ga i stedet en muntlig orientering om begrunnelsene for å legge NPR administrativt under SHdir. SSB henstilte i den forbindelse om at dersom noen av partene ikke ser seg i stand til å levere bidrag i tråd med hva som fremgår av godkjent møtereferat, så bør dette varsles før møtene slik at de andre partenes saksforberedelser kan ta hensyn til dette.

Hamberg sa at deler av NPRs virksomhet etter HODs oppfatning er direktoratsoppgaver knyttet opp mot eierstyring og derfor bør forankres i et forvaltningsorgan. Evt. personidentifikasjon i NPR taler også for direktoratsplassering som en understreking av ansvar for betryggende behandling av sensitive data. Getz Wold supplerte at også ansvaret for å levere tall til statsbudsjettet hadde vært et argument for direktoratsplassering.

Tønseth kommenterte SSBs notat som søkte å identifiserte de forhold som kan tale for og mot en tett kobling mellom statistikkprodusent og forvaltningsorgan. Notatet gjennomgikk eksempler på at styringsbehov hadde medført tette koblinger mellom statistikkproduksjon og forvaltning (slik som eierstyringsdata av sykehus, rapportering på øremerkede tilskudd og altså NPR). Notatet viste så eksempler på at data kan ha flere bruksområder enn hva det aktuelle forvaltningsorgan etterspør, noe

som kan tilsi en mer uavhengig plassering av statistikkproduksjonen. Eierstyringsdata for sykehus er et eksempel også her. I samme retning trekker samfunnets tillit til at data fungerer uavhengig av skiftende politiske og administrative hensyn. Her er vurderingene rundt KOSTRA og SEDA (Sentrale data for allmennlegetjenesten) nærliggende eksempler. Også det ansvarlige forvaltningsorganet selv har erfaringsmessig dratt nytte av en uavhengig statistikkprodusent, bl.a. ved at hensynet til tidsserier og heldekkende tellinger er blitt klarere fokusert enn det muligens ville vært med forvaltningen selv som dataansvarlig. Nørgaard supplerte med at erfaringer med kriminalstatistikk pekte i samme retning, og at dataregistre må bestrebe seg på sikte bredt og ikke snevres inn av skiftende styringsbehov.

Ouren forsikret at SHdir ville søke å ivareta alle relevante samfunnshensyn som ansvarlig for NPR, og at man ved evt. endringer i datagrunnlaget ville ha en dialog med alle brukere slik SSBs notat foreslo. Han minnet om at også SSB lever i spenningen mot et situasjonsbestemt ”markedsfokus” (gjennom markedsoppdragene), slik at skillelinjene i spørsmål om uavhengighet ikke er entydige. Vassenden minnet her om at det er SSBs statsoppdragsmidler som er hovedgarantien for en uavhengig rolle slik det her er snakk om.

Getz Wold pekte på at NPR alltid har vært preget av å være et forvaltningsregister, slik at kvaliteten på de ISF- relevante data har vært prioritert, til dels på bekostning f.eks. av data for psykisk helsevern. En slik ”forskjellsbehandling” av data ville vært vanskeligere å forsvare for en uavhengig statistikkprodusent.

Bjørn Heine Strand mente FHI's Helseovervåkingsundersøkelse ikke var noe godt eksempel på en forvaltningsmessig ”styrt” undersøkelse, slik det ble antydnet i SSBs notat. Ramm viste her til risikoen for at FHI kan bli ”styrt” til å endre spørsmålsstillingen over tid mer enn hva SSB har vært i sine helseundersøkelser.

Vassenden understreket at en diskusjon om uavhengighet ikke må få preg av noen etats-kamp, men kunne ut i en enighet om hvilke prinsipper som skal gjelde og hvilke hensyn som skal tas, både ved plassering av statistikkansvar og ved den løpende drift av statistikkssystemer etter at slik plassering er skjedd. Hun minnet også om at statistisk uavhengighet er tungt forankret internasjonalt (FN, EU). Hun foreslo å oversende SSBs notat til Statistikkrådet for videre behandling der, og utvalget sluttet seg til dette.

5. Orienteringer

a) Arbeidet med å sikre publisert et felles sett regnskapstall (ensartet definert) for spesialisttjenestene fra SSB og SHdir/ SINTEF. Getz Wold orienterte om at SHdir og SSB nå er blitt enige om et opplegg for å sikre felles tall for samme begrep. Problematikken med avvikende (regnskaps)tall skriver seg helt tilbake fra oppstarten av SAMDATA på 80-tallet, og gjelder bl.a. behandling av gjestepasientoppgjør. For SSBs vedkommende kan resultatet av enigheten bli to sett data i Statistikkbanken, ett på foretaks- og ett på institusjonsnivå. Det vil bli tatt kontakt med alle RHFene for å sikre et forbedret, felles datagrunnlag for SAMDATA og SSB. Ouren sa seg glad for enigheten som var oppnådd, selv om det gjenstod noen mindre forskjeller mellom tallsettene, noe som sannsynligvis skyldes divergerende føringer ved RHFene.

b) Publikasjonen Historisk helsestatistikk. Ramm orienterte. Nesten alle førsteutkastene til artikler foreligger nå, og det blir også enkelte SSB-eksterne bidrag. Antatt utgivelsestidspunkt er februar/ mars 2007. Samtidig vil helse-tidsseriene som ble presentert i publikasjonen Historisk statistikk fra 1994 bli oppdatert. Ouren foreslo at innholdet i tannhelseartikkelen i den nye publikasjonen ble luftet med SHdir for se på evt. samordningsgevinster med et parallelt arbeid i direktoratet.

c) Møteplan for 2007. SSB tar sikte på å kalle inn til 4 utvalgsmøter også i 2007. Forslag til tidspunkter blir sendt ut sammen med møtereferatet. Som i 2006 vil Seksjon for leveårsstatistikk ha ledelsen av utvalget i 1. halvår neste år.

6. Eventuelt

Til dette punktet hadde SSB ettersendt et notat om utarbeiding av statistikk for bostedsløse og vanskeligstilte på boligmarkedet. Nørgaard orienterte kort om forslaget fra den tverrdepartementale gruppen der også SSB har deltatt. Forslaget åpner for at det kan publiseres data for et utvalg kommuner i 2009.

Ouren orienterte om at SAMDATA-publikasjonen er ute på anbud for en ny toårsperiode. Det vil bli gitt nærmere informasjon når ny kontrakt er undertegnet.

